Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

Studenckie Zeszyty Naukowe
Zeszyt 27 · rok XVIII · 2015

Anton Demchuk

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ЗБЕРІГАННЯ НА ТОВАРНОМУ СКЛАДІ

Історично виникнення спеціалізованих складів пов'язане з потребами торгівлі. Перший товарний склад – "WestIndiadoks" з'явився в Англії в 1799 р. Постійний рух великих партій товарів в умовах ринкової економіки з неминучістю викликав необхідність у збереженні товарів, призначених для продажу, в спеціально обладнаних для такого зберігання приміщення — товарних складах. Товарний склад – це узагальнююче поняття для суб'єктів, що здійснюють зберігання різних видів товарів[1] [99, 14].

Водночас у Європі зберігання на товарному складі як самостійний вид комерційної діяльності з'являється ще в кінці XVII ст. і до XIX ст. вже значно поширюється, проте законодавче регулювання діяльності товарних складів практично не здійснювалося до середини XIX ст.

З Англії товарні склади впродовж XIX століття поширилися в Європі. Бурхливий розвиток товарних складів був обумовлений їх прогресивним економічним значенням, оскільки вони позбавляють товаровиробників (продавців) або покупців від необхідності облаштовувати і утримувати власні складські приміщення або користуватися такими приміщеннями шляхом найму їх у третіх осіб. Завдяки технічному оснащенню товарний склад кращий, ніж інші зберігачі, забезпечує не лише кількісне, але і якісне збереження товару. Це пояснюється тим, що складські приміщення обладнувались залежно від виду об'єкта зберігання – товару (зерно, продукти харчування, продукція тваринництва, лікарські препарати).

Проте економічне значения складів цим не вичерпується, і їх існування не обмежується потребами у зберіганні. Складське зберігання полегшує товарооборот, оскільки розпорядження товаром, що зберігається, можливо без його переміщення із складу. У всьому світі товарні склади видають

1 А.Котелевская, *Правовоерегулированиеоборотапростых и двойныхскладскихсв идетельств,* Москва2006,s.170.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

на підтвердження прийнятих ними на зберігання товарів особливого роду документи, які служать не лише для передачі права власності, але і для застави. Як правило, такі склади тісно взаємодіють з банками і іншими кредитними установами, що дає можливість товарним складам надавати кредит власникові товарів, що знаходяться в складі. Власне застава здійснюється шляхом здійснення передавального напису (індосаменту)[2] [99, 14].

Перший спеціальний закон про товарні склади був виданий у Франції в 1848 р., згодом його змінив закон 1858 р., який потім був доповнений інструкцією 1859 р. і закон 1870 р. В Італії в 1882 р. норми про зберігання на товарних складах з'явилися в Торговому кодексі Італії, а також у спеціальному законі про порядок відкриття товарних складів[3].[83]

Нідерланди, які не відставали від Англії в промисловому розвитку, також здійснили поштовх ідеї розвитку товарних складів. Такі склади засновувалися або самою державою, або підприємцями на комерційних засадах. Товарні склади, засновані в першій чверті XIX ст., виконували функції зберігання без свого кредитного значення.

У першій половині XIX ст. товарні склади викликали до себе законодавчий інтерес, причому на них була звернена увага не стільки в аспекті зручності зберігання, скільки зі сторони забезпечення кредитування. Рух до загальної "комерціалізації" відносин щодо зберігання відображений у кодифікаціях, здійснених наприкінці XIX – першій половині XX ст. у Німеччині, Швейцарії та Японії, а пізніше в Італії. Це, зокрема, Німецьке цивільне уложення 1896 р.[4][108] і Німецьке торгове уложення 1897 р., Швейцарський зобов'язальний закон 1911 р., а також Торговий кодекс Японії 1938 р.[5] [143] і, пізніше, Цивільний кодекс Італії 1942 р.

У Німецькому торговому уложенні договорові зберігання на товарному складі було присвячено главу "Складські операції". У Швейцарському зобов'язальному законі був титул XIX "Договір поклажі", який поділений на чотири самостійні частини: "Загальні положення", "Зберігання замінимих речей", "Складська справа", "Готелі і заїжджі двори". У Торговому кодексі Японії у розділі "Зберігання" була глава присвячена "Загальним положенням" і "Поклажі на товарному складі". Італійський цивільний кодекс містив главу "Зберігання". У ньому, крім традиційних загальних положень

2 А.Котелевская, *Правовое…*,s.170.

3 М.Зимелева, *Поклажа в товарных складах*, Москва 1927, s. 85.

4 .Мартемьянова, *Объекторганизационногоправоотношения*,Проблемыобязательственного права : межвузовскоесобраниенаучныхтрудов, 1989, s. 66-73.

5 Торговый кодекс Японии, red.ТэцуоСато, В. Позднякова ; Москва 1993, s. 252.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

про зберігання, було виділено зберігання в готелях, зберігання на товарних складах і договірний секвестр.

Уявлення про англійське право в частині, що стосується зберігання, можна знайти у Зведенні англійського цивільного права Е. Дженкса. У ньому, зокрема, акумульовано елементи зберігання, що значною мірою стали традиційними. Це і реальний характер договору, рухома річ як його неодмінний предмет, безвідплатність відносин, необхідність прояву зберігачем розумної дбайливості щодо об'єкта зберігання.

Можна вказати на обов'язок зберігача, який здійснює зберігання у межах своєї підприємницької діяльності, проявляти дбайливість і професійність, пов'язані з такою діяльністю.

Однією з основних проблем, пов'язаних зі зберіганням, є необхідність запобігти вилученню з цивільного обороту товарів, що зберігаються, на час їх знаходження на складі, тобто необхідність зберегти стосовно товарів, що знаходяться на складі, таку ж їх оборотоздатність, яка б існувала при вільному обороті товарів. Указане завдання було вирішено шляхом запровадження обороту товаророзпорядчих паперів, які підтверджують знаходження товарів на зберіганні – складських свідоцтв або заставної частини подвійного свідоцтва, а також можливість їх реалізації (відчуження).

Сучасний період функціонування товарного складу в умовах становлення та розвитку ринкової економіки в Україні розпочинається із проголошенням незалежності України, коли постала потреба нагальна потреба нормативного закріплення відносини складського зберігання. Нормативним актом, який заклав основи діяльності товарного складу та правового регулювання відносин складського зберігання, був Закон України від 4 липня 2002 р. "Про зерно і ринок зерна на Україні"[6].[14] Цей закон визначає державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектору економіки агропромислового комплексу України і спрямований на створення правових, економічних та організаційних умов конкурентоспроможного виробництва і формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави у продовольчому, насіннєвому та фуражному зерні, нарощування його експортного потенціалу. Саме Закон України "Про зерно і ринок зерна на Україні" в нормі статті 26 розділу VI закріпив визначення договору складського зберігання, в якому і зазначив усі істотні умови цього договору. Закон також містить визначення і види складських документів, що надалі було розвинуто в ЦК України.

6 Про зерно та ринок зерна в Україні : Закон України від 4 липня 2002 р. № 37–IV, Відомості Верховної Ради України2002, nr 35,s. 258.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

Із прийняттям ЦК України було заповнено прогалину, що існувала в межах цивільного законодавства початку XXI ст. щодо інституту складського зберігання. У ЦК України відносинам зберігання присвячено главу 66. Ця глава містить загальні положення про зберігання, а окремий § 2 врегульовує відносини складського зберігання. Норми § 3 регулюють інші спеціальні види зберігання, крім складського. Наявність цього розділу є серйозною модифікацією національного законодавства про зберігання, оскільки вперше складське зберігання врегульовано на рівні кодифікованого нормативного акта; також уперше в ЦК України введено поділ окремих глав на параграфи, присвячені спеціальним видам тих або інших договорів. Такий поділ глави 66 ЦК України і врегулювання положень про складське зберігання окремим параграфом означає, що зберігання виділено в окремий договір і поставлено в один ряд із такими найбільш поширеними договорами, як купівля-продаж, оренда тощо. Безпосередньо договору зберігання на товарному складі присвячені ст. 959–966 глави 66 ЦК України.

Подальший розвиток відносини зберігання на товарному складі отримали у Законі України від 23 грудня 2004 р. "Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва"[7],[19] який покликаний урегулювати діяльність товарних складів. У доповнення § 2 розділу 66 ЦК України і Закону України "Про зерно і ринок зерна на Україні", Закон України "Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва" визначає механізм здійснення складських операцій із використанням складських свідоцтв. Зокрема, він регулює правовідносини, пов'язані з оформленням, видачею, погашенням простих і подвійних складських свідоцтв, визначає порядок їх реєстрації та спрямований на створення правових, економічних, організаційних умов функціонування цих документів під час зберігання товарів на товарних складах.

Порядок укладення договору зберігання на товарному складі розглядається в українському законодавстві як визначена правовими нормами юридико-логічна послідовність стадій встановлення цивільних прав і обов'язків, здійснених на основі погоджених дій осіб звернених назустріч одна одній, та виражена в різноманітних способах узгодження змісту договору[8]. [51, 3]

7 Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва: Закон України від 23 грудня 2004 року № 2286–IV, Відомості Верховної Ради України2005, nr. 6, s. 136.

8 С.Бородовський,*Укладення, зміна та розірвання договору у цивільному праві України,* Харків 2005, s. 193.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

Договір зберігання на товарному складі, як і будь-який договір, має підпорядковуватися загальним положенням про правочини та основам зобов'язального права щодо порядку його укладення. Водночас укладення цього договору має низку особливостей, зумовлених його правовою природою, суб'єктним складом, сферою застосування та змістом.

С. М. Бервено за способом узгодження змісту договору пропонує виділяти загальний, спеціальний і судовий порядок укладення договору[9].[49] Така класифікація способів укладення договорів неоднозначно сприймається в науковій літературі. На підставі аналізу актів спеціального законодавства (зокрема положень Закону України від 22 грудня 1995 р. (в редакції Закону від 17 березня 2006 р. "Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб")[10].[8] О. С. Яворська робить висновок, що рішення суду може бути завершальним юридичним фактом укладення договору. Але така процедура, яка є винятком із загального правила про укладення договорів, на її думку, не дає підстав стверджувати про існування окремого судового порядку укладення договорів[11]. [159, 164-165]

Договір зберігання на товарному складі слід віднести до договорів, яким притаманний, згідно з класифікацією запропонованою С. М. Беревено, спеціальний порядок укладення. Так, згідно з нормою ч. 3 ст. 957 ЦК України, договір зберігання на товарному складі укладається у письмовій формі. Така форма договору зберігання на товарному складі вважається дотриманою, якщо прийняття товару на товарний склад посвідчене складським документом. Схожа норма міститься і у нормі ч. 3 ст. 26 Закон України "Про зерно та ринок зерна в Україні", згідно якої договір складського зберігання зерна укладається у письмовій формі, що підтверджується видачею власнику зерна складського документа (складської квитанції або складського свідоцтва).

Згідно з нормою ст. 957 ЦК України укладення окремого договору зберігання на товарному складі не є обов'язковим, якщо на підтвердження прийняття товару на зберігання видано один зі складських документів. На наш погляд, дана позиція вимагає уточнення. Річ у тому, що не у всіх випадках складський документ може замінити сам договір зберігання на товарному складі. Норма частини 3 ст. 957 ЦК України прямо вказує, що

9 С.Бервено, *Проблеми договірного права України,* Київ 2006, s. 392.

10 Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб, Відомості Верховної Ради України2006, nr.14, s. 118.

11 О. Яворська, *Договірні зобов'язання про передання майна у власність: цивільно-правові аспекти* : Тернопіль 2009, s.384.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

складський документ посвідчує не тільки укладення договору, а й передання товару на склад, тобто в цьому випадку можна говорити про дотримання форми укладення лише при укладенні реального договору зберігання на товарному складі. Виникає питання, як слід врегулювати відносини сторін за договором зберігання на товарному складі, в якому йдеться про обов'язок зберігача прийняти річ на зберігання в майбутньому. В цьому випадку слід керуватися нормою ч. 1 ст. 937 ЦК України, яка закріплює обов'язкове укладення в письмовій формі консенсуального договору зберігання на товарному складі. Таким чином, укладаючи консенсуальний договір зберігання на товарному складі, обов'язково його оформляти у вигляді окремого письмового документа, а передача товару на зберігання буде посвідчуватись складським документом. У разі ж укладення реального договору зберігання на товарному складі укладати окремий письмовий документ, що підтверджує факт укладення договору і його умови, не потрібно, достатньо видачі складського документа.

Складські свідоцтва не є формою договору і ототожнювати їх з договором неможливо. Письмова форма договору є фіксацією його умов, гарантує домовленість сторін договору і можливість вимоги належного виконання умов, обумовлених контрагентами.

У свою чергу правовий зміст товаророзпорядчого паперу зводиться не до простої фіксації умов договору, що є основою видачі цього документу, а полягає в можливості розпоряджатися товаром без його фізичного переміщення. Крім того, подвійне складське свідоцтво, так само як і просте, засвідчуючи укладення договору зберігання на товарному складі, не може повністю його замінити, оскільки повністю усі умови цього договору не можуть бути зафіксовані його бланком, виходячи із законодавчого визначення реквізитів складського свідоцтва. Тому при укладенні договору зберігання на товарному складі доречно рекомендувати контрагентам окремо укладати договір у письмовій формі і видачу подвійного або простого складського свідоцтва[12]. [147, 81]

Відповідно до положень ЦКУ договір зберігання на товарному складі має бути укладений у письмовій формі. Як відомо, договір у письмовій формі може бути укладений як у формі єдиного документу, так і у формі обміну документами за допомогою поштової, телеграфної, телетайпної, телефонної, електронної і іншому зв'язку. Письмова форма договору зберігання на товарному складі вважається дотриманою, якщо прийняття

12 Р. Хайбрахманов, *Двойноескладскоесвидетельствокакценнаябумага,* Москва 2009, s.177.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

товару на склад засвідчене складськими документами. Складськими документами ЦКУ називає подвійне складське свідоцтво, просте складське свідоцтво і складську квитанцію.

Укладення товарним складом і поклажодавцем договору зберігання на товарному складі як окремого документа разом з оформленням і видачою складського документа, все-таки доцільним є з таких причин.

По-перше, під час повернення поклажодавцеві товару, він повинен повернути товарному складу виданий йому складський документ (ст. 966 ЦК України). Таким чином, у випадку, якщо вже після повернення товару поклажодавець виявить дефекти або нестачу, що виникли в період зберігання, за відсутності складського документа йому буде проблематично довести в суді сам факт і умови укладення договору. Можливим способом захисту інтересів поклажодавця в цьому випадку є збереження копії складського свідоцтва, засвідченої печаткою та підписом уповноваженої особи зберігача.

По-друге, товарний склад разом із послугами зі зберігання може надавати також і інші, пов'язані зі зберіганням послуги. У складському ж свідоцтві або квитанції неможливо зазначити обов'язки товарного складу щодо надання поклажодавцеві тих чи інших послуг, окрім зберігання.

По-третє, у договорі зберігання на товарному складі можуть бути передбачені додаткові умови, які недоцільно було б включати в складський документ, наприклад, умови щодо особливостей зберігання товарів, обов'язок товарного складу надавати регулярний звіт поклажодавцеві й ін.

Перелік складських документів, що наведений у нормі ч.1 ст. 961 ЦК України, є вичерпним:

– складська квитанція;
– просте складське свідоцтво;
– подвійне складське свідоцтво.

Виходячи з аналізу норм глави 66 ЦК України, можна виділити певні властивості цих складських документів.

По-перше, товарний склад видає складські документи для підтвердження прийняття товару на зберігання.

По-друге, для них характерна наявність встановленої форми з відповідними реквізитами.

По-третє, складські документи посвідчують майнові права.

У наукових джерелах прийнято вважати, що просте і подвійне складські свідоцтва (за винятком заставної частини) є товаророзпорядчими цінними паперами[13].[72;95;96;114;115].

13 С. Гришаев, *Чтонужно знать о ценныхбумагах,* Москва 1997, s. 280 с.; О. Неверов, *Роль товарораспорядительныхдокументов в торговом обороте,* Законодательство 2001, nr. 5.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

Виходячи зі змісту терміну „товаророзпорядчий", а також з практики його використання, можна виділити наступні ознаки товаророзпорядчого документу :

а) товаророзпорядчий документ засвідчує суб'єктивне цивільне право вимоги його предмета. Товар, з приводу якого видається товаророзпорядчий документ, має бути індивідуалізований, тобто бути індивідуально-визначеним товаром або товаром, визначеним родовими ознаками, але ідентифікованим для певного договору.

б) предметом засвідченого товаророзпорядчим документом права є товар. Як випливає з самої назви цього різновиду зобов'язання, об'єктом зберігання визнається не просто річ, а річ як товар, тобто продукт праці, призначений для подальшої реалізації, а не для споживання.

в) суб'єктом засвідченого в документі права є особа – власник документу, тобто особа у якого товаророзпорядчі документи знаходяться на законній підставі.

г) цей товаророзпорядчий документ за своєю природою такий, що допускає і припускає розпорядження собою, тобто відноситься до об'єктів громадянських прав.

д) розпорядження товаророзпорядчим документом означає і відповідне розпорядження предметом засвідченого в ньому права (товаром).

е) наявність реквізитів, що ідентифікують інформацію, перелік яких визначається законодавством[14]. [99, 65-66]

З урахуванням викладеного вище указані свідоцтва, а саме: просте складське свідоцтво, подвійне складське свідоцтво, яке, у свою чергу, складається з двох частин: складського свідоцтва і заставного свідоцтва (варанта), мають бути визначені законами України як товаророзпорядчі цінні папери, адже володіють усіма ознаками, що притаманні цінним паперам.

До складських свідоцтв, враховуючи, що їм властиві ознаки цінних паперів, крім положень про зберігання на товарному складі, повинні застосовуватися норми загальної частини ЦК України про цінні папери в частині, що не суперечить § 2 глави 66, а також положення Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок".

Просте і подвійне складські свідоцтва втілюють у собі право на товар, що перебуває на товарному складі. Проте неточним є твердження, що просте і подвійне свідоцтва у будь-якому випадку втілюють у собі право власності на товар, який переданий на склад[15].[70] Таке твердження буде

14 А. Котелевская, *Правовое…*, s.170.

15 *Гражданское право*ed. А.Сергеева, Ю.Толстого, Москва 2005s. 848.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

правильним тільки в тому випадку, якщо першим володільцем простого або подвійного складського свідоцтва буде товаровласник, що передав його на зберігання. У цьому випадку під час продажу товару і передання свідоцтва іншій особі власник товару передасть йому весь комплекс прав, що належать йому, які в сукупності визначають собою право власності на товар.

Просте складське свідоцтво має містити передбачені законодавством реквізити, наявність яких є неодмінною умовою для визнання документа дійсним. Це зокрема: найменування і місцезнаходження товарного складу, що прийняв товар на зберігання; номер свідоцтва за реєстром товарного складу; найменування і кількість прийнятого на зберігання товару — число одиниць та (або) товарних місць та (або) міра (вага, об'єм) товару; дата видачі свідоцтва; якщо на зберігання приймається товар, визначений родовими ознаками (наприклад, зерно), у свідоцтві робиться відповідна відмітка.

Подвійне складське свідоцтво складається з двох частин: складського свідоцтва і заставного свідоцтва. При цьому кожне з цих свідоцтв є самостійним об'єктом цивільного обороту. Воно має містити передбачені законодавством реквізити, наявність яких є неодмінною умовою для визнання свідоцтва дійсним.

Після заповнення обов'язкових реквізитів на бланку подвійного складського свідоцтва уповноважена особа зернового складу вносить записи до реєстру складських документів на зерно зернового складу і реєстру зерна, прийнятого на зберігання. Після цього свідоцтво видають поклажодавцю або особі, яка має належно оформлену довіреність на право отримання зазначеного свідоцтва.

Поклажодавець або його представник на підтвердження отримання подвійного складського свідоцтва ставить свій підпис у реєстрі складських документів на зерно, який веде зерновий склад.

При втраті подвійного складського свідоцтва або його частини утримувач, який втратив свідоцтво, зобов'язаний неодмінно письмово повідомити про це керівництво зернового складу. Відповідний запис вноситься до реєстру складських документів на зерно. Дублікат подвійного складського свідоцтва чи його частини або ж дублікат його частини у цьому випадку не видається.

Судова практика щодо відновлення прав за втраченим подвійним складським свідоцтвом та заміни пошкоджених складських свідоцтв здійснюється за наявності інформації з Державного реєстру обтяжень рухомого майна від нотаріуса про те, що ці подвійні складські свідоцтва не

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

є предметом застави, а також листами з банківських установ та заяви позивача[16].[36]

За загальним правилом відсутність якого-небудь реквізиту тягне нікчемність відповідного документа як цінного папера. А відсутність будь-якого обов'язкового реквізиту складського документа є підставою про невизнання його складським свідоцтвом.

Складська квитанція за своєю природою не є ні цінним папером, ні товаророзпорядчим документом. Вона засвідчує укладення договору зберігання на товарному складі, а також містить відомості про кількість та номенклатуру товару, прийнятого на зберігання.

Складська квитанція не є оборотним документом, а отже не може передаватися через учинення передавального напису (індосаменту). При цьому передача відповідного товару набувачеві здійснюється лише шляхом погашення попередньої квитанції та видачі товарним складом новому власнику нової складської квитанції. ЦК України, а також інші нормативні акти не містять вимог до змісту складської квитанції та не встановлюють її обов'язкових реквізитів. Тому доцільним є внесення до квитанції відомостей, які передбачені в ч. 2 ст. 962 ЦК України, що позбавить від непорозумінь в оформленні складської квитанції. Порядок оформлення складської квитанції не визначено в § 2 глави 66 ЦК України. Відповідно, товарний склад може складати її у довільній формі, і в ній мають бути вказані всі істотні умови договору: предмет, об'єкт зберігання і строк, якщо товар передається на товарний склад на певний період часу.

Особливості видачі складських квитанцій встановлюють підзаконні нормативні акти. Зокрема, відповідно до пунктів 3.2–3.5 "Положення про обіг складських документів на зерно", затвердженого наказом Міністерства аграрної політики від 27 червня 2003 р. № 198, підставою для видачі складської квитанції на зерно визначає угода про зберігання зерна, укладений між зерновим складом і поклажодавцем, та факт прийняття зерна на зберігання. Оригінал першого примірника складської квитанції вручається поклажодавцю, оригінал другого примірника цієї квитанції зберігає зерновий склад. При витребуванні зерна складська квитанція повертається поклажодавцем зерновому складу в обмін на документ, який посвідчує відвантаження зерна складом. На повернутій складській квитанції та на її другому примірнику, який зберігався на зерновому складі, проставляються відмітки "Погашено", про що робиться відповідний запис у реєстрі

16 *Рішення Господарського суду Харківської області* № 35/376–08 strona internetowa: http://www.reyestr.court.gov.ua (23.09.2008).

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

складських документів на зерно. Погашені оригінали складських квитанцій та їх другі примірники зберігаються на зерновому складі протягом трьох років із дня їх погашення. Товар зі складу в такому випадку видається поклажодавцю в обмін на складську квитанцію.

Подвійне складське свідоцтво складається з двох частин: складського свідоцтва та заставного свідоцтва. Частини подвійного свідоцтва можуть перебувати в обороті і разом, і окремо. Складське свідоцтво засвідчує належність товару конкретній особі, визначає його основні ознаки, обов'язки поклажодавця і засвідчує прийняття товару на зберігання товарним складом. Заставне свідоцтво є документом, який використовується для передачі товару в заставу. Він засвідчує право застави, видається заставодержателю, який може передавати його іншим особам за передавальним написом (індосаментом). У складському свідоцтві робиться запис про суму та строк застави.

Володілець складського та заставного свідоцтва має право розпоряджатися товаром, що зберігається на сертифікованому товарному складі. Володілець заставної частини подвійного складського свідоцтва (заставного свідоцтва) має лише право застави на товар. Спостерігається певна неузгодженість у визначенні прав володільця лише складського свідоцтва, як частини подвійного складського свідоцтва. За ЦКУ, володілець лише складського свідоцтва має право розпоряджатися товаром. У Законі зазначено, що володілець складської частини подвійного складського свідоцтва не має права розпоряджатися цим свідоцтвом без згоди заставодержателя (володільця заставного свідоцтва). Відносини опосередковані товаророзпорядчими паперами конструюються як право на право. Передання цих свідоцтв у порядку індосаменту на підставі ст. 25 Закону свідчить про перехід прав, пов'язаних з товаром, до іншої особи. Якщо ж володілець складської частини подвійного складського свідоцтва не має права розпоряджатися цим свідоцтвом без згоди заставодержателя, то він і не може розпоряджатися товаром, що є на складі, без згоди заставодержателя. Заставодержатель, яким є володілець заставного свідоцтва, має право застави на товар. Саме з права застави випливає неможливість для власника товару, яким є володілець складського свідоцтва, розпоряджатися цим товаром без згоди заставодержателя. Тому норма ч. 2 ст. 963 ЦКУ має бути уточненою: "володілець лише складського свідоцтва має право розпоряджатися товаром з дозволу володільця заставного свідоцтва".

Заставна частина подвійного складського свідоцтва,(англ.*Warrant*— повноваження,довіреність) – абсолютна новий вид цінного паперу. Заставна частина подвійного складського свідоцтва – це борговий цінний папір,

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

який засвідчує безумовне право його власника на отримання від боржника виконання за основним зобов'язанням, за умови, що воно підлягає виконанню в грошовій формі, а в разі невиконання основного зобов'язання – право звернути стягнення на предмет застави.

Передача заставного свідоцтва оформляється не за допомогою акту, підписаного обома сторонами, а за передавальним написом (індосаментом). Підставою для відокремлення варанту та вручення його заставодержателю є договір застави (у відношенні до зерна, як товару, що зберігається на складі). За допомогою варанту лише "посвідчується" право застави, що випливає з договору застави. Необхідність укладення такого договору прямо випливає з ч. 3 ст. 14 Закону України "**Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва". Відповідно до ч. 3 ст.14 Закону України "Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва",**застава товару, прийнятого на зберігання за подвійним складським свідоцтвом, виникає з моменту укладення відповідного договору застави, але після відокремлення і передачі заставної частини складського свідоцтва (заставного свідоцтва) від заставодавця заставодержателю.

Володілець лише заставного свідоцтва має право вимагати від особи, яка отримала кредит (першого надписувача), повернення всієї суми боргу та процентів, а також застави на зерно на суму відповідно до суми кредиту та процентів за користування ним (ч. 3 ст.39 Закону України "Про зерно та ринок зерна в Україні»).

При наявності складської та заставної частин подвійного складського свідоцтва право на одержання товару є безумовним, тобто склад не може вимагати від особи-одержувача товару вчинення якихось дій, за винятком тих, що передбачені в самому документі (наприклад, внесення плати за зберігання). Наявність обох частин свідоцтва в руках однієї особи свідчить про право власності цієї особи на переданий до товарного складу товар та необтяженість його правами третіх осіб.

Товарний склад видає товар за наявності у володільця обох частин подвійного складського свідоцтва. Якщо складського свідоцтва немає товар має бути виданий, за умови якщо володілець складського свідоцтва надає квитанцію про оплату всієї суми боргу за заставним свідоцтвом[17].[79, 708]

Складське свідоцтво також полегшує укладення договорів постачання товарів за рахунок швидкого передання товаророзпорядчого докумен-

17 *Договірне право України. Особлива частина,*red О.Дзера, Київ 2008, s.1200.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

та замість самого товару, а також створює нові можливості оптимізації розрахунків і оподаткування, зокрема в зовнішньоекономічному обороті.

Використання подвійних і простих складських свідоцтв у діяльності організацій дає можливість вирішувати різноманітні завдання. Зокрема, до переваг застосування цих документів можна віднести такі:

1) полегшують оборот товарів без їх переміщення з місця зберігання після кожної операції. При продажу товару з використанням складських свідоцтв немає потреби переоформляти на складі товар із продавця на покупця – досить передати складське свідоцтво;

2) шляхом видачі складських свідоцтв залучаються вільні грошові, товарні, кредитні ресурси під заставу. Подвійне складське свідоцтво може використовуватися для отримання фінансових і товарних кредитів під заставу товарів за допомогою застави частини цього свідоцтва;

3) видача свідоцтва складом завжди супроводжується передачею реального товару на зберігання;

4) мінімізуються ризики товароволодіння, загибель або пошкодження товару можна застрахувати.

Не зважаючи на вказані переваги у використанні складських свідоцтв, на практиці вони все ж таки належно не застосовуються. Складські свідоцтва у даний час не поширені в діяльності товарних складів. І якщо складська квитанція не дає поклажодавцю додаткових можливостей використання товару, переданого на товарний склад, то застосування складських свідоцтв, поза сумнівом, мало би викликати в нього підвищений інтерес. Однак сторони договору складського зберігання обмежуються оформленням під час передання товарів на склад акта про приймання-передання товарно-матеріальних цінностей на зберігання. При цьому в кращому випадку в договорі (який укладається разом з оформленням акта про приймання-передання) вказується, що цей акт є складською квитанцією. А укладений договір не може бути розцінений як договір складського зберігання, оскільки факт передання товарів на склад не підтверджено видачою складського документа.

Pobrane z czasopisma Studenckie Zeszyty Naukowe **http://szn.umcs.pl**
Data: 01/02/2026 18:11:26

THE EUROPEAN EXPERIENCE IN CONCLUDING TO CONTRACTS ABOUT STORAGE IN THE COMPOSITION OF FREIGHT

The article is devoted to the development of relations stored on the warehouse of origin from England to its development in Ukraine. This article analyzes the experience of warehousing in Europe and the legislative provision storage in Ukrainian law. We analyze the concluding a separate contract storage at the warehouse simultaneously with the transfer of warehouse receipts. The necessity of referring to the warehouse receipts securities. Analyzed the following types of warehouse receipts as a warehouse receipt, a simple warehouse certificate and double warehouse certificate. Definitely need to introduced species such securities market turnover.